

ПРАЦЯГ БУДЗЕ!

Прапануем вашай увазе дайджэст сумеснага праекта ГрДУ імя Янкі Купалы і ГраА СПБ пад назвай «Літаратурныя ўніверсітэты. Практыкум».

Шаноўныя сябры, як вам ужо вядома, добрай традыцыяй сталі сустрэчы студэнтаў-купалаўцаў з сучаснымі гродзенскімі пісьменнікамі. За гэта мы выказваем удзячнасць кандыдату філалагічных навук, дацэнту кафедры беларускай філалогіі ГрДУ імя Янкі Купалы, члену Саюза пісьменнікаў Беларусі Аліне Эдмундаўне Сабуць. Дыялогі літаратараў з зацікаўленай моладдзю ў сценах галоўнай ВНУ Прынёмання рэгулярна адбываюцца ў межах спекурса па вывучэнні сучаснай айчыннай літаратуры. Мы аб'ядналі гэтыя эпізоды пад сімвалічнай назвай – «Літаратурныя ўніверсітэты». І вось, на шчасце, адбылося тое, на што мы патаемна спадзяваліся, – мы сталі атрымліваць зваротную сувязь у выглядзе крытычных назіранняў, сяброўскіх пажаданняў, замалёвак-рэфлексій, творчых партрэтаў некаторых нашых калег, аўтарства якіх належыць студэнтам-купалаўцам, удзельнікам сустрэч з літаратарамі. Такім чынам, гучыць барабанная дроб... Увага! Перад вамі дайджэст нашага сумеснага праекта пад назвай «Літаратурныя ўніверсітэты. Практыкум». ...Мы вельмі шмат разважаем на тэмы пераемнасці пакаленняў, запатрабаванасці сучасным чытачом, вырашаем праблемы стасункаў з сістэмай адукацыі. Нам, безумоўна, неабыхава тое, якімі нас і нашу творчасць бачыць так званы «новы чалавек». Каб ужо сёння быць, як кажуць, у трэндзе, нам неабходна арыентавацца на самую далёкую перспектыву. У гэтым сэнсе ўсякая зваротная сувязь ад моладзі (свайго роду голас з будучыні) – проста неацэнная дапамога. Ёсць пра што задумацца, нешта яшчэ і яшчэ раз пераасэнсавать, а магчыма, і ўнесці праўкі ў сваю творчую стратэгію, ва ўласны аўтарскі вобраз... Жадаем усім цікавага чытання і яркіх уражанняў!

Працяг будзе.

СПБ-Гродна

Водгук-рэфлексія

Анатоль Апанасевіч

Анатоль Апанасевіч – гэта пісьменнік, які змог прыцягнуць маю ўвагу, змог крануць нешта сакральнае і дарагое для мяне. <...>

Я даўно заўважыў, што пісьменнікі, у якіх лірычны або пражайны герой суадносіцца з самім аўтарам, выклікаюць больш яркія і неверагодныя эмоцыі. <...>

Калі чытаеш пражайныя творы пісьменніка, можа з’явіцца ўражанне, што гэтыя творы невялікія і іх цяжка ўзбагаціць сакральнымі думкамі. І якім жа было маё здзіўленне, калі гэтыя “думкі” захапілі мяне і не адпусцілі, пакуль я не “прачытаў” іх. Першая асацыяцыя – сапраўдныя думкі аўтара, які перанёс іх на паперу... <...> Вольныя думкі, якія нясуцца бурным парывам, з дапамогай пярэ Анатоль Апанасевіча ператвараюцца ў прыцягальную крынічку прасвятлення. Лаканічныя радкі гучаць як сапраўдная песня, якая застаецца надоўга ў памяці.

<...> Ён, як сапраўдны жывапісец, рэфлексуе ў сваіх маляўніча-слоўных карцінах і адлюстроўвае рэчаіснасць. І з гэтай задачай Анатоль Апансевіч спраўляецца на ўсе сто адсоткаў.

Варта заўважыць, што пісьменнік працягвае сваю працу не толькі над пражайнымі творамі, але лірычнымі і крытычнымі. Аднак хацелася б, каб аўтар стварыў зборнік пражайных твораў.

Водгук-рэфлексія

Галіна Богдан

У шматлікіх сітуацыях, у апавяданнях Ліны Богдан можна атрымаць параду, дапамогу, нейкую карысную інфармацыю. Напрыклад, у кнізе “І не толькі пра ГЭТА” Ліна заахвочвае старшакласнікаў да асэнсавання і мадэлявання ўласных пазіцый у складаных жыццёвых сітуацыях. Я думаю, што ў кожным апавяданні ёсць часцінка Ліны Багданавай, той самы “дапаможнік” ці памочнік, светлы чалавек, які хоча дапамагчы іншым людзям і зрабіць гэты свет лепшым. <...> У самым пачатку мяне зацікавілі яркія вокладкі кніг, гэта як выбар цукеркі: спачатку глядзім на фанцік, а пасля спрабуем на смак. Дык вось, кнігі Ліны Багданавай аказаліся “смачнымі цукеркамі”. Пасля чытання некалькіх кніг я зразумела, што мне падабаецца ў іх: фармат (усё напісана ў выглядзе невялікіх жыццёвых гісторый, сітуацый), лёгкасць чытання (у творах няма найглыбокага, цяжкага сэнсу, таму чытаць лёгка і прыемна).

Цяпер з Лінай Багданавай у мяне асацыяцыі яркага, цёплага і добрага чалавека, як праменьчык сонца ў пахмурнае надвор'е! А творы запамніліся як цікавыя “True Story”, якія можна пачытаць у вольны час і падняць настрой.

Напрыклад, “І не толькі пра ГЭТА” можна выкарыстоўваць для абмеркаванняў у класных калектывах і групах старэйшых падлеткаў, на пасяджэннях сямейных клубаў і бацькоўскіх сходах, у якасці сцэнарыяў сацыяльных і форум-тэатраў.

Хацелася б даведацца, усе гісторыі выдуманы ці, можа, ёсць тыя, якія заснаваныя на рэальных падзеях? Калі так, дык якія? Што для Ліны з’яўляецца натхненнем? Як часта яна піша гісторыі? І ці ўсё публікуе?

Я жадаю Ліне Багданавай далейшага прасоўвання яе творчасці, пашырэння сацыяльных пляцовак, бліскучых ідэй, павелічэння колькасці чытачоў і бясконцага натхнення!

Водгук-рэфлексія

Ірына Войтка

Падчас чытання ў мяне склалася ўражанне, што я чытаю ўласныя думкі. Яе лірычны герой, як і яна сама, жыццярадасны, але ў той жа час задумены і часам сумны. Мне захапляе тое, які вобраз змагла стварыць Ірына Антонаўна. Гэта чалавек, які разумее складанасць жыцця, але пры гэтым знаходзіць радасць у любой дробязі:

*Не, жыць лёгка:
Дыхаць, любіць.
Дараваць, сустракаць.
Усміхацца вачам немаўляці лёгка.
Вечнае, хуткацечнае
Жыццё маё.
І толькі існаваць цяжка.*

Больш за ўсё мяне ўразіла яе шчырасць да чытачоў, тое, ЯК яна піша. Як яна трансляе свае думкі і пачуцці, настрой і перажыванні, свае адносіны да з'яў і падзей навакольнай рэчаіснасці.

Многія яе вершы прымусілі мяне задумацца пра ўласнае жыццё, чаго толькі варты выраз *"І толькі існаваць цяжка"*. А ў чым сіла паэзіі? Каб чытач мог трансляваць напісаныя радкі на сябе.

Знаёмства з паэтэсай я магу параўнаць з першым снегам, з першай летняй навальніцай. <...> Яе творчасць – сапраўды цуд, які нагадвае чытачам аб хуткаплыннасці жыцця, яго галоўных радасцях. Яе творчасць, як глыток свежага паветра, што нагадвае пра важныя рэчы, пра якія мы часта забываем.

<...> Я ўпэўнена, што кожны чытач зможа знайсці ў яе творчасці нешта сваё, знаёмае.
<...>

Нядзвецкі Максім
студэнт 2 курса спецыяльнасці «Журналістыка»

Водгук-рэфлексія

Браніслаў Ермашкевіч

<...> Вельмі спадабалася, як аўтар піша пра Гродзеншчыну. Напрыклад, верш “Гродна”, у якім апісвае цэлы горад праз апісанне вядомых месцаў (такіх, як Нёман, Новы і Стары замкі, Пакроўскі сабор):

*Горад справы, дарадчык, рамантык,
прававед, навуковец, гісторык...
Разам з людзямі ў шчасці, і ў горы
Ён будзе падмурак гарантый.*

*Быў і ёсць горад цэнтрам культуры, у былінах і ў песнях апеты.
Мастакі яго пішуць з натуры, прыгажосць усяляюць паэты.*

Актуальнасць творчасці пісьменніка – у гістарычным мінулым. Гродзенцы павінны памятаць гісторыю свайго горада і не толькі яго... Трэба памятаваць пра ўклад пісьменнікаў Гродзеншчыны.

Аўтару хачу пажадаць працягваць пісаць свае вершы, бо яны вельмі яркая апісваюць горад Гродна праз асабістыя пачуцці. <...>

Водгук-рэфлексія

Руслан Казлоўскі

Руслана Казлоўскага сапраўды можна лічыць унікальным пісьменнікам, які спецыялізуецца на беларускім фальклоры. Прачытаныя мной яго вершы адносяцца да інтымнай лірыкі, з’яўляюцца, свайго роду, прызнаннем у пачуццях жонцы Марыне. А з іншага боку, тут прасочваецца тэма нацыі, Радзімы, любові да яе. <...> Менавіта гэта аб’ядноўвае аўтара і героя твораў...

Што мяне кранула ў творчасці паэта? Творы, прысвечаныя жонцы Марыне: “Пад шатай зжаўцелага дуба...”, “Не плач”, “Замова” і інш. Аўтар прызнаецца ў каханні жонцы і даносіць важную для ўсіх людзей думку праз наступныя радкі:

*Для тых, хто любіць зло,
У каго няма кахання, для каго дабро
Як міф, у які не трэба верыць.
І Бог для нас у рай адчыніць дзверы.*

<...> Паэт не толькі піша творы на беларускай мове, ён жыве ёй і даносіць свае пазіцыі ўсім тым, хто некалі пазнаёміўся з ім рэальна ці віртуальна. Аднак сёння для мяне застаецца вялікай загадкай: як творцу ўдаецца сумяшчаць, здавалася б, такія “тыповыя”, але пры гэтым шматгранныя вобразы? Гэта дзіўна. Гэта талент.

Водгук-рэфлексія

Людміла Кебіч

Вы калі-небудзь бачылі паэта? А ці давялося вам сустрэць жанчыну-паэтку? Жанчына-паэтка – гэта не тое самае, гэта зусім іншае... магічнае... дзіўнае, але чамусьці такое знаёмае і сардэчнае! І гэта гісторыя пра такі ж цуд-спатканне.

17 красавіка... Гадзіннік паказвае 13.30, што азначае пачатак першай пары. Я заходжу ў аўдыторыю трошкі спазніўшыся, але сяду за першую парту. Насупраць мяне – яны – беларускія пісьменнікі: засяроджаныя, сур'ёзныя, розныя. І яна – жанчына з зіхатлівай усмешкай, Людміла Антонаўна Кебіч. Яна нагадвала мне нешта знаёмае з самага дзяцінства, можа, добрую суседку, тую, што звычайна частуе салодкімі яблыкамі са свайго сада; можа, настаўніцу ў пачатковай школе, калі замест адзнак ставіцца маленькае сонейка на палях, а галоўнай пахваляй служыць добрая ўсмешка... Пасля мае асацыяцыі пацвердзіліся яе вершамі: сады, дзе стаяць “нявесты-грушкі” і “таўкуцца пчолкі-галадушкі”, лес з “чароўнай крынічкай”, а на акне “колерам ружовым” расцвітае гартэнзія. Менавіта такія пейзажы нагадваюць цёплую пару дзяцінства.

Лірычны герой Людмілы Кебіч (як і сама аўтарка, на маю думку) не толькі захапляецца прыгажосцю наваколя, але і мае глыбокі ўнутраны свет, поўны роздумаў пра лёс, сапраўднае шчасце і каханне. Ён нагадвае падарожніка, які хоча як мага больш даведацца пра месца, куды ён патрапіў. Толькі лірычны герой Людмілы Антонаўны Кебіч не перамяшчаецца па розных старонках свету, ён “як турыст” даследуе свае думкі, прагна ўбірае ў сябе прыгажосць роднага месца. Глыбіня мыслення, увага да жыцця, да самой сябе і сваіх пачуццяў – вось чым уражваюць мяне яе вершы. У гэтым і ёсць іх актуальнасць – яны быццам запавольваюць такое хуткае сучаснае жыццё, задаюць пытанні для ўласных разважанняў:

*Што для шчасця чалавеку трэба?
Ну, напэўна, тое, што і ўсім:
Хлеб каб быў, і нешта там да хлеба,
Ды радзей начальнік тармасіў.*

(з верша “Не хапае неба”)

Такая адбылася сустрэча з цікавай, чулівай і мудрай жанчынай з зіхатлівай усмешкай. Не проста з жанчынай – з жанчынай-паэтэсай! <...>...бо “Вы, сябрук – паэт!”

Водгук-рэфлексія

Людміла Кебіч

<...> Чуйная душа паэтэсы тонка ўспрымае адмоўныя і станоўчыя бакі жыцця, каханне і расстанне, прыгажосць беларускай прыроды. Лірычнага героя можна ахарактарызаваць як чулага, якому хочацца вясны; як рамантыка, якому не хапае неба. Гэта і лірычны герой маладога ўзросту, які перажывае горыч свайго кахання: *“...Ды ў дзень вясновы раптам згінуй // У моры страсці твой фрэгат...”* Відаць, што герой з часам сталее, знікае характэрная мітуслівасць, і ён пачынае бачыць тое, чаго раней не заўважаў: *“... Упершыню па вуліцы вясновай іду, а не лячу настрымгалоў, і вуліца мая здаецца новай у квецені каштанаў і садоў...”*

У творчасці Людмілы Антонаўны Кебіч больш за ўсё ўразіла тое, што аўтар заўсёды імкнецца знайсці выйсце са складанай сітуацыі: *“... І хоць сыдуся, мо, крывёй, // Затое ўсё, да крошкі хлеба, // Яно сапраўднае, маё...”* Гэта паэзія чысціні, аптымізму і чуласці. Вельмі прыемна, што Людміла Антонаўна падымае тэму малой і вялікай Радзімы, працавітых і высокамаральных людзей, якія з’яўляюцца прыкладам для будучых пакаленняў.

Неўзабаве, калі чытаеш і разважаеш, у галаве паўстае вобраз савы. Так, мудрай савы з такой, ведаеце, акадэмічнай шляпай. Людміла Антонаўна вельмі ўмела выкарыстоўвае складаныя вершаформы, і гэта не абмяжоўвае яе думкі, пачуцці, а толькі наадварот, словы і радкі становяцца, як калісьці пісала паэтэса, *“як аграненыя дыяменты”*. Ужыванне класічных паэтычных формаў патрабуе ад паэта дасканалата ведання і адчування мовы.

Што датычыцца актуальнасці і прадуктыўнасці працы Людмілы Кебіч, то паэтэса надае пастаянную ўвагу жанраваму пошуку, паказвае высокі ўзровень паэтычнага майстэрства, працягвае пашыраць абсягі літаратурных магчымасцяў сучаснай беларускай паэзіі. <...>

Выдатна, калі паэтэса сталага веку не застаецца ў мінулым, не аддаецца песням-жальбам пра спачылую маладосць, а жыве сучасным – не ва ўжыванні новамодных слоўцаў, а менавіта па самапачуванні. Хочацца пажадаць так і трымацца.

Дзякуй за беларускую мову! Дзякуй за вершы!

Разам з тым, хочацца даведацца пра шлях станаўлення: як Людміла Антонаўна са звычайнага гарадка Краснасельскі <...> знайшла натхненне сярод запыленых дрэваў?..

Водгук-рэфлексія

Людміла Кебіч

Я абраў Людмілу Антонаўну, бо гэта мая зямлячка, і я вельмі хацеў даведацца (у школе пра паэтэсу нам не казалі), якая творчасць у чалавека з маёй малой радзімы.
<...>

Мяне ўразіла неапісальная стойкасць натуры: у кожным творы я адчуў надзею на цудоўную будучыню. Такую надзею, якую наўрад ці можна чымсьці зламаць. Мяне кранула любоў Людмілы Антонаўны да вясны як ладу жыцця і адраджэння. Я адчуў шырокі спектр эмоцый і пачуццяў – тое, што сам люблю ў мастацтве. Таксама мяне здзівіла, што многія яе творы можна праспяваць, і я нават праслухаў “Незабудкі” ў выкананні Вікторыі Лышчук. Гэта вельмі кранальны твор, які перадае ўсе эмоцыі на 1000 працэнтаў.

Творчасць паэткі выклікае ў мяне асацыяцыі з маёй бабуляй, якая заўсёды падбадзёрвае і павучае мяне. Яна таксама любіць вясну і называе гэтую пару “часам жыцця”. Яна заўсёды кажа, што трэба ісці сваім шляхам і не сыходзіць з яго. Яна таксама прывіла мне любоў да сваёй малой радзімы. Бо лёс Радзімы ляжыць на яе моладзі. І мы павінны захаваць яе для нашчадкаў...

Галоўнае, што Людміла Антонаўна сваімі вершамі і прыкладам натхняе моладзь пісаць вершы на роднай мове. Яна транслюе вартыя чалавечыя каштоўнасці і прымушае думаць.

Хацелася б запытацца, адкуль чэрпае натхненне паэтэса? Хто для яе быў прыкладам з творцаў беларускай літаратуры, кім асабліва натхнялася? Як пачынала пісаць? Як пераадолець страх публікацыі сваіх вершаў?

Жадаю здароўя і працягваць пісаць новыя і новыя вершы!

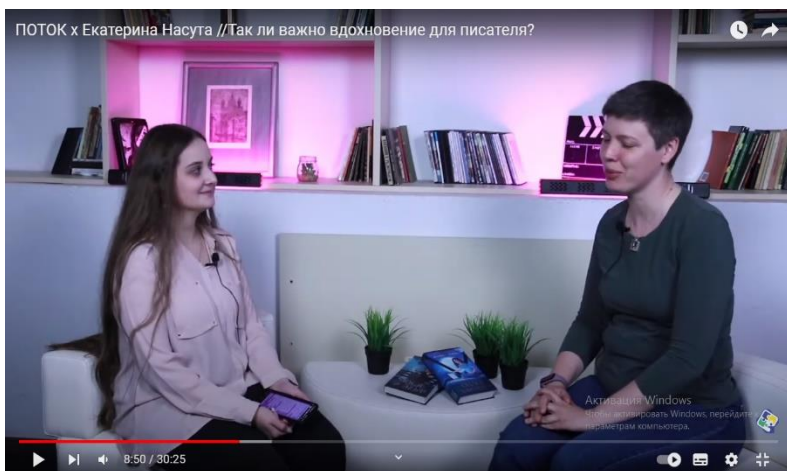
Водгук-рэфлексія

Кацярына Насута

Кацярына Насута – пісьменніца, якая падарыла мне часцінку сябе

У працэсе знаёмства з літаратурай мы чытаем успаміны пісьменнікаў пра калег-сучаснікаў. <...>. Але, калі ты атрымліваеш магчымасць пазнаёміцца з пісьменнікамі, якія жывуць побач з табой у адным часе, успрыманне гэтых успамінаў цалкам змяняецца.

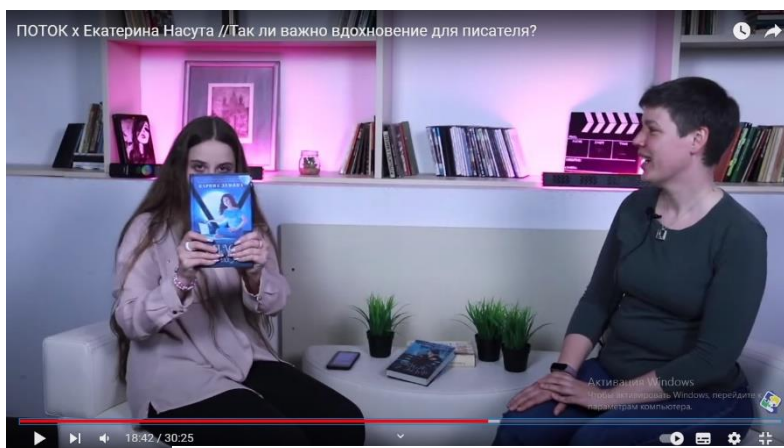
Кафедра журналістыкі ГрДУ імя Янкі Купалы рэалізуе стрымінгавы праект “Паток”. Пасля знаёмства з некаторымі членамі СПБ я вырашыла запрасіць на інтэрв’ю Кацярыну Насуту, бо яе творчасць мяне вельмі зацікавіла і мне падалося, што аўдыторыі праекта было б таксама цікава паслухаць пра тое, як “нараджаюцца” рукапісы і “вырастаюць” у кнігі. Таму, калі ў мяне атрымалася запрасіць да нас на “Паток” Карыну Дзёміну – гэта псеўдаімя аўтаркі – шчасцю не было канца! Перад эфірам у нас быў невялічкі дыялог, дзе я зразумела, што перад сабой бачу сапраўднага, адукаванага пісьменніка, у якога ёсць шмат цікавых адказаў на мае шматлікія пытанні. Кацярына вучылася ў нашым універсітэце на факультэце біялогіі і экалогіі, таму было вельмі цікава паслухаць пра вучобу і пра тое, як яна карыстаецца сваімі ведамі пры напісанні рукапісаў.

Канешне, я вырашыла запыцца пра ўсё, што датычыцца творчасці пісьменніка, таму ў нас атрымаўся вельмі ёмісты і цікавы дыялог. Кацярына распавядала і пра тое, як пачала пісаць, і пра тое, як праходзіць праца над рукапісамі, і пра тое, як рукапісы становяцца кнігамі. Аўтарка раскрыла шмат аспектаў пісьменніцтва, пра якія я не ведала раней. Напрыклад, калі я спытала, ці быў сярод яе герояў хтосьці, хто мае рэальны прататып, яна адказала што

не, бо ў пісьменнікаў гэта лічыцца нядобрай прыметай, бо практыка паказвае, што тое, што адбываецца з героем, адбываецца і з яго прататыпам. Цікава, ці не так?..

Героямі кніг Кацярыны найчасцей з’яўляюцца жанчыны. Сама аўтарка гаворыць аб тым, што яе творы разлічаны ў большасці на аўдыторыю жаночага полу, таму, менавіта, з такім галоўным героем лягчэй суадносіць сябе ў працэсе чытання, каб паглыбіцца ў сюжэт кнігі, яе лакацыі і атмасферу.

Дэманструю прыгажосць кнігі

Жанр, у якім найчасцей піша аўтарка, – гэта фэнтэзі, таму мяне і кранула яе творчасць, бо з дзяцінства чытаю падобныя кнігі. Кожны твор Кацярыны – гэта поўны цудаў свет, у які можна пагрузіцца з галавой да апошняй прачытанай старонкі. На мой погляд, кнігі аўтара вельмі актуальныя, бо жанр фэнтэзі сёння актыўна развіваецца, і пашыраецца спіс тых, хто піша ў гэтым жанры. Кацярына працуе вельмі прадуктыўна, бо выпускае больш за пяць кніг у год! Гэта вельмі многа, улічваючы колькасць старонак адной кнігі. Я, як журналіст, ведаю, што на сённяшніх інфармацыйных прасторах трэба працаваць хутка, аператыўна, прадуктыўна, а прадукт павінен быць цікавым і зроблены з прафесіяналізмам, каб аўдыторыя адчувала ўзровень зробленай працы.

Беларусі цалкам – гэта вельмі каштоўны вопыт, бо я, так мяркую, у будучым пакіну ўспаміны пра сваіх таленавітых сучаснікаў.

Я адчула, кажучы слэнгам, “кайф” ад дыялогу з сучасным, рэальным пісьменнікам.

Дык вось, вяртаючыся да назвы водгуку... Што за часцінку Кацярына Насута мне аддала? Канешне, гэта кнігі! Ці трэба адлюстроўваць пачуцці чалавека, якому аўтар падарыў свае кнігі, ды яшчэ з аўтографам?

Кацярына Насута – гэта асаблівы чалавек у маёй практыцы ў якасці журналіста, бо я лічу, што інтэрв’ю з такой значнай фігурай сучаснай літаратурнай Гродзеншчыны і ўсёй літаратуры

Водгук-рэфлексія

Кацярына Насута

Калі правераная часам класіка заўсёды выклікае цікавасць чытачоў, то на сучасную беларускую прозу радзей звяртаюць увагу. Часцяком замест яе аддаюць перавагу замежным бестсэлерам, нон-фікшн кнігам. А дарэмна! Кожны год у Беларусі выходзіць шмат новых кніг. Сярод іх нямала годных раманаў, аповесцей і зборнікаў апавяданняў, якія выклікаюць захопленыя водгукі крытыкаў і заваёўваюць літаратурныя прэміі. Адным з аўтараў сучаснай беларускай прозы, які заслужыў увагі, з'яўляецца Кацярына Мечыславаўна Насута. Пад псеўданімам Кацярына Лесіна публікуюцца ў асноўным яе дэтэктывы з гістарычнай лініяй і элементамі містыкі. А пад псеўданімам Карына Дзёміна – творы ў жанры фентэзі і навуковай фантастыкі.

<...> Па словах самой Кацярыны, веданне ў галіне біялогіі дапамагае ёй і ў напісанні мастацкіх твораў. У сваіх романах яна падрабязна і з вялікай любоўю піша пра жучкоў, павучкоў і змей атрутных і іншых іншапланетарных жыхароў, што адразу адчуваецца майстра біялагічных навук. Кім, дарэчы, і з'яўляецца Кацярына Насута. <...>

Кацярына Насута, яна ж Карына Дзёміна, выдае кнігі цыкламі. Кожны цыкл прысвечаны вызначанай эпасе. У кожным цыкле прысутнічае і свой харызматычны герой ці гераіня. Я лічу, што такія падыход сведчыць аб тым, што аўтар добра ведае і разумее сваіх чытачоў, бо, безумоўна, чытаючы любімую кнігу, пачынаеш прывязвацца да персанажаў, жыць іх гісторыямі, характарамі. Загортваючы апошнюю старонку, заўсёды шкада расставання з імі, і, беручы наступную кнігу з серыі, спадзяешся, што персанажы застануцца тыя ж, і ты зноў будзеш сачыць за ўсімі перыпетыямі жыцця ўпадабаных герояў.

Гераіні кніг настолькі шматалічныя, што ствааецца ўражанне: сама Кацярына такая ж шматгранная і рознабаковая асоба. З аднаго боку – яна далікатная, добрая, клапацілівая мама і захавальніца хатняга агменю, а з іншага боку – яна бунтарка, якая шукае змен, і змагар за шчасце, як, напрыклад, яе гераіня ў романах “Дом апошняй надзеі”. І, нягледзячы на тое, што сама пісьменніца сцвярджае, што ў яе персанажаў няма прататыпаў, кожны герой яе кніг мае свой, добра прапісаны, характар і выразную матывацыю ўчынкаў. Кацярына як тонкі псіхолаг смела стварае асобу, якая валодае непаўторнымі асаблівасцямі, рэальнымі і выдуманымі.

Творчасць Кацярыны блізкая і мне. Мяне ўражвае і тое, што магія ў яе кнігах з'яўляецца не адным са спосабаў уздзеяння на навакольнае асяроддзе, а светаадчуваннем, філасофіяй. Прыцягвае само стаўленне пісьменніцы да магіі. Для Кацярыны магія з'яўляецца чымсьці большым, чым проста тэхнічная фішка ці дэкаратыўны элемент.

Усведамленне таго, што многае ў гэтым свеце застаецца за гранню разумення, матывуе людзей шукаць адказы на пытанні. У кнігах Кацярыны Насуты (Карыны Дзёміна) поўна загадак і містыкі, у якія хочацца акунуцца глыбей і паспрабаваць іх разгадаць, таму людзей з бязмежным уяўленнем і палкай фантазіяй творчасць Карыны Дзёміна не пакіне абыхавымі.

<...> Можна з упэўненасцю сказаць, што Кацярына Насута здолела падняцца не толькі на Алімп сучаснай фантастыкі, але і заняць значнае месца ў сучаснай беларускай літаратуры.

Водгук-рэфлексія

Кацярына Насута

Ніколі не падумала б, што ў жыцці будзе магчымасць паслухаць пісьменнікаў Гродзеншчыны. Гэта людзі з каласальным творчым поглядам на жыццё. <...>

Аўдыторны брыфінг-дыялог адкрыў для мяне прайма Кацярыну Насуту. <...> На сённяшні дзень праймакам з Гродна выдадзена больш за 60 кніг, якія выйшлі пад псеўданімамі Кацярына Лесіна, Карына Дзёміна, Кацярына Варанцова, Анна Терн і Антон Лік. Асноўныя накірункі творчасці: дэтэктыў з гістарычнай лініяй і элементамі містыкі, фентэзі і фантастычныя любоўныя раманы. Гэта сапраўды тыя напрамкі, якія цікавяць моладзь. Бо ўсім падабаецца марыць, увайсці ў свет чараўніцтва і прыгод. Гэта тыя жанры, якія маюць філасофскі кантэкст.

Дзівіць тое, што ў сваіх дэтэктывах пісьменніца не мае прататыпаў. Кацярыне прасцей уявіць чалавека (героя) з пэўнымі дадзенымі. Творы жанру фентэзі лічацца забаўляльнымі, таму што апісаныя ў іх падзеі ніколі не адбудуцца ў рэальнасці. Але асновай твораў Кацярыны (Карыны) служаць гісторыя, артэфакты. Праблемы мінулага і сучаснага, актуальныя не толькі выдуманаму свету.

На самай справе Кацярына – шматгранны аўтар. Яна лічыць, што калі твор “заканчваецца”, яго трэба проста “адпусціць”. Я лічу, менавіта таму яе творчасць такая разнастайная і ўсім вядомая.

Мабыць, яна беларуская Джоан Роўлінг...

Водгук-рэфлексія

Іван Пяшко

Калі я выбірала дадзенага аўтара, мяне натхніла тое, колькі ён вучыўся. Школа, вучылішча, універсітэт – і на гэтым ён не спыніўся, а скончыў яшчэ Вышэйшыя курсы сцэнарыстаў і рэжысёраў у Маскве. Таксама пры вывучэнні біяграфіі Івана Пяшко я звярнула ўвагу на тое, што ён змяніў некалькі спецыяльнасцяў: ад педагогічнай дзейнасці – да журналіста і намесніка рэдактара... Калі чалавек увесь час развіваецца, гэта прыцягвае.

Больш за ўсё мне спадабаўся твор “Удача”: пры чытанні ўсмішка не сыходзіла з твару. А таксама – “Марго”, бо нагадаў мяне ў дзяцінстве, калі я брала рэчы мамы без дазволу і часам псавала іх.

У творчасці пісьменніка найбольш уразіла сапраўднасць аўтара, яго блізкасць да людзей, а таксама жывыя вобразы яго герояў. Знаёмства з аўтарам і яго творчасцю выклікае асацыяцыі простага, “бытавога”, “народнага” чалавека. <...> Таксама самым галоўным плюсам твораў мне падаецца іронія, якая выклікае ўсмішку.

Аўтару хацелася б пажадаць поспехаў у будучыні і прадуктыўнай творчасці.

Водгук-рэфлексія

Дзмітрый Радзівончык

Суадносіны самога аўтара з яго героем у прачытаных мной творах вельмі перасякаюцца паміж сабой. Вершы Дзмітрыя Мікалаевіча напісаны на розныя тэмы. Усе яны лёгка для чытання. Кожны чалавек можа знайсці ў яго творах водгук сваіх душэўных перажыванняў: *“Ни сладкие речи, ни добрые вести людей не избавят от боли телесной...”*

Актуальнасць творчасці заключаецца ў тым, што вершы дадзенага аўтара могуць чытаць людзі розных узростаў, бо кожны знойдзе ў іх адказ, у кожнага сфарміруецца сваё разуменне прачытанага твора. Сярод усіх вершаў я магу вылучыць твор “Аўрора”. У ім аўтар прыгожа паказвае сваё стаўленне да жанчыны, прыўзнямае яе:

*Ты будеш с нами холодна, но проста,
Своею лёгкостью сгущая тона.
Один из нас в твои вопьётся уста,
Другой глаза твои иссушит до дна...*

<...> Мне б хацелася пажадаць аўтару творчага натхнення, лёгкага напісання твораў і не губляць сваю ўнікальнасць.

Водгук-рэфлексія

Аліна Сабуць

Я вельмі люблю літаратуру, а асабліва вершы. Вершы прымушаюць думаць аб узвышаным, добрым. Вершы вучаць марыць нават тады, калі ты ўжо даўно не дзіця. Вершы закранаюць душу, ... ім заўсёды нешта трэба. Вершы заўсёды пакідаюць след.

Аднаго красавіцкага дня да нас на пару прыйшлі выдатныя людзі: пісьменнікі. Сучаснікі. <...> Пасля сустрэчы засталася столькі эмоцый: узвышэнне, прымірэнне, упэўненасць у будучыні, гонар. Але ніхто не крануў маю душу больш, чым Аліна Сабуць – мой выкладчык.

Хоць у гэтую сустрэчу Аліна Сабуць нічога пра сябе не расказвала, але за час навучання нам удалося даведацца, што гэта чалавек працавіты, які любіць сваю родную мову і літаратуру так, як яе не любіць ніхто. Пазнаёміўшыся не толькі з крытычнай літаратурай, але і з вершамі, я яшчэ больш упэўнілася ў гэтым. Яе вершы прымушаюць задумацца пра многае, перагледзець свае погляды на жыццё, інакш убачыць навакольны свет. Ад паэзіі Аліны Сабуць хочацца жыць. Яна закранае душу. Тое, што мяне здзівіла ў творчасці Аліны Сабуць, гэта што яе вершы мне падаюцца такімі блізкімі і роднымі.

Асаблівасць яе паэзіі, мне здаецца, у тым, што яна звычайнымі, шчырымі словамі перадае душэўны боль, самыя цяжкія думкі, рэаліі жыцця. Творы Аліны Сабуць настолькі чыстыя, сапраўдныя, што адразу зразумела: гэта незямны чалавек. Яна піша аб каханні, аб Радзіме, аб прыродзе, аб зямным і незямным. І ўсё выдатна:

*Подари земное притяженье –
Я ищу свободу и покой
И любовь как самовыражение.*

* * *

*Прими меня такой, какая есть
И сохрани от всяческой напасти
Мою судьбу, мою любовь и честь
И подари, молю, земное счастье.*

Для мяне яе творчасць цалкам суадносіцца з яе вобразам: ён такі ж пяшчотны і ўзвышаны, нібы нешта незямное. Вядома, мне, як і любому чытачу, хацелася б спытаць: што для Вас каханне? А што шчасце? Але ў той самы момант я разумею, што кожны знойдзе ў гэтых вершах свае сэнсы. Талент Аліны Сабуць не пакіне абыякавым нікога!

Водгук-рэфлексія

Валянцін Семяняка

<...>

У творчасці гэтага пісьменніка мяне больш за ўсё прыцягнула яго шчырасць, праяўленыя эмоцыі, асабістыя перажыванні, ўражанні, якія ён выказвае праз кожны радок верша. Тэмы для напісання вершаў вельмі простыя, але гэтая прастата, выяўленая праз пачуцці, упрыгожвае творчасць пісьменніка.

Гэтага чалавека я ўяўляю цёплым і душэўным. Яго знешні выгляд выклікае давер, а калі паглыбіцца ў яго біяграфію, то варта аддаць даніну павагі Валянціну, бо не кожны дамагаецца сваіх мэтаў, асабліва калі яны не прыналежаць да прафесійнай дзейнасці. Яго творчасць для мяне – гэта пошук прыгожага ў простым. Узнікае такое пачуццё, што пісьменнік піша пра ўсё, што бачыць, але ўкладае ў гэта сваю душу. Яго вершы “Зіма”, “Дарога”, “Зграі”, “У крыніцы” – гэтаму доказ. Амаль у кожным вершы можна заўважыць трохі любоўнай лірыкі, а гэта значыць, што душа чалавека багатая.

Я б хацела пацікавіцца, ці ёсць у пісьменніка свая муза? Дзе ён чэрпае натхненне? Займацца творчасцю Валянцін пачаў з дзяцінства, хто прышчапіў яму любоў да літаратуры? Як яму ўдаецца знаходзіць тую самую лірычную танальнасць у звычайных рэчах? Хачу пажадаць пісьменніку новых творчых пачынанняў, магчыма, у новым жанры, вечнага натхнення і шчырасці.

Водгук-рэфлексія

Вікторыя Смолка

<...>

Мяне больш за ўсё кранула ў творчасці Вікторыі тое, што ва ўсіх яе творах вылучаецца дабрыня, чысціня, спагада, вера, надзея, любоў і мудрасць. Напрыклад, у вершы “Сляпая дзяўчынка”, наколькі моцна аўтар выявіўся ў гэтым вершы, колькі душы было ў яго ўкладзена:

*А голос песню уносил,
Глаза мои слепал.
В тот день мне кто-то объяснил,
Что девочка слепая...*

Галоўнай асацыяцыяй пры знаёстве з аўтарам і яго творчасцю пры чытанні твораў сталі маладосць, незалежнасць, дабрыня, а самае галоўнае – чысціня! Пры чытанні вершаў адчуваецца лёгкасць і адкрытасць аўтара. Вершы Вікторыі вельмі лёгка ўспрымаць, яны такія свежыя і простыя...

<...>

На мой погляд, кожны зможа знайсці хаця б адзін верш, які ўвасабляў бы яго... Напрыклад, мне даспадобы верш “Девочка по имени НЕТАК”. Чытаючы яго, было такое адчуванне, быццам закранулі нешта жывое, з чым нават спрабую спаборнічаць:

*И говорю совсем НЕ ТО,
НЕ ТЕ очки, НЕ ТО пальто!
И улыбнулась я НЕ ТАК!
И платье НЕ В ТАКИХ цветах!
На голове НЕ ТА причёска!*

...

*Всё поменяется местами,
Вернувшись на свои места!
И ТО случится неспроста!
Полюбят девочку НЕТАК
И в ТОМ пальто, и в ТЕХ очках!*

У першую чаргу ў Вікторыі я хацела б даведацца пра тое, дзе яна бярэ натхненне. А таксама пажадаць творчых поспехаў.

Водгук-рэфлексія

Пётр Сямінскі

Творчасць Пятра Яраслававіча падалася мне вельмі цікавай з пункту гледжання гісторыі. У яго творах можна заўважыць вялікую колькасць міфаў і легенд пра стварэнне гарадоў і мястэчак, пра падзеі, звязаныя з тым ці іншым месцам, чалавекам. Пётр Яраслававіч часта пісаў з усмешкай пра сваё жыццё, любіў жартаваць і выкарыстоўваць гумар у сваіх творах. Я, як чытач, адчуваю лёгкасць ягоных твораў, але ў той жа час філасофскі падтэкст не дае мне расслабіцца.

Сапраўды, творы Пятра Сямінскага можна назваць лёгкімі і пацешнымі, а міфы надзвычай незвычайнымі, але да чаго варта сур'ёзна паставіцца, дык гэта да яго твораў, у якіх можна пачуць слова “вайна”. <...> Вершы настолькі перадаюць атмасферу Дня Перамогі, што адчуваеш сябе там, на гэтым свяце.

Прачытаўшы вялікую колькасць твораў Пятра Сямінскага, я быў вельмі ўражаны яго рознабаковасцю не толькі як пісьменніка, але і як проста чалавека. Ён піша на вялікую колькасць тэм, пачынаючы ад легенд і міфаў, і заканчваючы паўсядзённымі падзеямі. Асабліва мне спадабалася тое, як аўтар апісвае сябе: “Жыве маўчун на свеце...” Але, як піша Аліна Эдмундаўна Сабуць у эсэ пра пісьменніка: “І маўчанне бывае змястоўным...” Здавалася б, неверагодны пісьменнік, але чаму маўчун? Ён любіць гаварыць праз радкі, напісаныя прамом. Напрыклад, у сваім блогу (“Блог Пятра Сямінскага”) ён меў актыўныя зносіны са сваімі чытачамі, ніводнага каментару не пакідаў без адказу. А адказы, у прыватнасці, пісаў вершамі, што яшчэ больш дзівіць мяне ў ім, як у чалавеку, які набліжаны да людзей, да сваіх чытачоў. А ягоныя выступленні на публіцы?.. Гэта проста майстэрства слова!

Вельмі шкада, што Пётр Сямінскі пайшоў з жыцця. Я б з вялікім задавальненнем пагутарыў з ім аб яго творчасці. Мне было б цікава даведацца пра падрабязнасці яго жыцця, і як ён прыйшоў да таго, каб пачаць пісаць. Але больш за ўсё я б хацеў зразумець аўтара як чалавека, пагаварыць з ім аб прыземленым, пра сябе, сям'ю, працу. А таксама часам пафіласофстваваць, таму што ягоныя выяўленні думкі мне вельмі цікавыя і прывабныя.

Водгук-рэфлексія

Людміла Шаўчэнка

*Я прошлое и будущее встречи,
Твоё я утро и печальный вечер.
И осень я, и красочное лето,
Я песня, что тобою не допета.*

Пільны гадзіны свету, бласлаўёная птушка, сімвал шчасця, увасабленне мудрасці, высакароднасці; прылёт яе ў народзе сімвалізуе добрыя падзеі. А вы сустрэкалі яе? Жорава... Я раскажу вам цікавую гісторыю, і да чаго ў ёй прыйшлася гэтая магічная птушка.

17 красавіка. Лекцыя па беларускай літаратуры. Наша выкладчыца Аліна Эдмундаўна запрасіла на занятак пісьменнікаў з абласнога аддзялення СПБ. <...> Усе такія розныя, кожны заняты сваёй справай: хтосьці робіць фотаздымкі, хтосьці раскладвае кнігі, хтосьці размаўляе з Алінай Эдмундаўнай. Раптам, на імгненне, я сустрэлася позіркам з адной з запрошаных пісьменнікаў, мы сядзелі адзін насупраць аднаго. Гэта была жанчына з высокай прычоскай, бровы нахмураныя, вочы светлыя, а погляд быццам з-пад ілба, задуманны. Яна засяроджана разглядала аўдыторыю. Спачатку я збянтэжылася: на першы погляд пісьменніца падалася мне такой строгай, сур'ёзнай жанчынай, што я нават пабаялася на яе глядзець.

І тут прадстаўляюць першага выступоўцу: “слова Людміле Шаўчэнка”, – гэта ж тая самая жанчына насупраць ...<...> Шчыра, з такім трапятаннем яна казала... цяпер мая ўвага прыкавана да гасці. “...*Вершы да мяне прыходзяць ноччу*”, – як тонка і лірычна, пісьменніцу я бачу ўжо зусім інакш... яна чытала нам свае вершы так дрыгатліва, выразна, паспешліва даставала закладкі, каб паспець прачытаць усё, што запланавала:

*Воспроизводит майский день,
Где я ещё совсем девчонка,
Цветёт под окнами сирень,
И мать с отцом смеются звонко.
(з верша «Ностальгия»)*

Бываюць моманты, калі так перапаўняюць пачуцці ўнутры, што казаць і пісаць цяжка, вось і ў мяне так. Людміла Шаўчэнка “жыве” ў кожным сваім вершы, і яе творы кожны раз па-новаму нараджаюцца, квітнеюць і “распускаюцца” разам з ёй. Вершы прасякнуты настальгіяй, такой цёплай і, вядома, з ноткамі суму, як пажоўклы фотаздымак; любоўю, чыстай, светлай, як абдымкі пасля доўгага расстання; цяплом, як добрае слова матулі або сырадой з мёдам. А яшчэ творы Людмілы Уладзіміраўны нагадваюць мне яркае поле кветак, дзе макі і васількі перамяшаныя – і такі водар разліваецца!... Да душэўнага трапятання мяне кранае тое, з якой сілай у паэткі атрымліваецца адчуваць і як тонка, шчыра і проста пра гэта пісаць.

Цяпер... да чаго ж я згадала жорава... Гэтая птушка мне нагадвала Людмілу Шаўчэнку. Яна такая станістая, мудрая, на першы погляд трохі палохае, але на самой справе нясе дабро, каханне, свет. Зусім як Людміла Уладзіміраўна, якая дзеліцца сваім цяплом, любоўю і святлом праз вершы, якія хочацца слухаць і слухаць.

Водгук-рэфлексія

Людміла Шаўчэнка

“Вершы да мяне прыходзяць ноччу”

“Я не ўмею пісаць проста надумана. Я зайсёды бяру з жыцця”

Цытата, якая, як мне здаецца, адлюстроўвае падыход Людмілы Уладзіміраўны да напісання. Яна нічога не піша “штучна”, а тэмамі для будучых твораў яе адорвае само жыццё. Я думаю, што тут можна прасачыць вельмі важную якасць чалавека – заўважаць жыццё вакол сябе.

<...>

“Я адгукаюся на розныя настроі і справы. Тэму дае само жыццё”

Маё меркаванне, што вершы, якія адгукаюцца на сучасныя працэсы і настроі, сваю актуальнасць страціць проста не могуць. А гэта адзін з прынцыпаў у творчасці паэтэсы...

“Я вельмі люблю вясну. У мяне проста свята на душы”

Мне вельмі спадабалася ў Людміле Уладзіміраўне тое, што яна не баіцца раскрыць сваю душу, яна дзеліцца са светам сваімі перажываннямі і дорыць эмоцыі людзям. <...>

Сваю пачуццёвую рэфлексію мне б хацелася завяршыць асабістым настроем, які быў пасля сустрэчы з пісьменнікамі і дэталёва апісаны ў наступным вершы:

*Как хорошо, когда всё хорошо!
Есть отчий дом, где ждут тебя и любят,
А главное – куда бы ни пришёл,
Чтоб мог сказать: “Хорошие здесь люди!”*

Я ўдзячна нашаму выкладчыку, які пазнаёміў асабіста з выдатнымі творчымі людзьмі нашага чароўнага горада Гродна!

Водгук-рэфлексія

Людміла Шаўчэнка

Шаўчэнка Людміла Уладзіміраўна ў сваіх творах адлюстроўвае часцінку сябе, бо ўсё, пра што яна піша, выходзіць з душы або рэчаў, якія яе хвалююць. Мяне здзівіла, як пра самыя простыя рэчы (пра тое, што быццам бы нічога незвычайнага), можна напісаць выдатны верш. <...> Для мяне Людміла Уладзіміраўна асацыіруецца з нейкай часцінкай дабра, якога цяпер так мала. Яе вершы настолькі шчырыя, што адлюстроўваюць асобу аўтара і перадаюць стаўленне чалавека да свету. Не кожны здольны заўважаць у маленькіх рэчах нешта вялікае і прыгожае. Мне вельмі спадабаўся верш “Настальгія”, асабліва гэтыя радкі:

*Немало лет и мне самой,
Но память вновь и вновь упрямо
Воспроизводит майский день,
Где я ещё совсем девчонка,
Цветёт под окнами сирень,
И мать с отцом смеются звонко.*

Пасля яго хочацца патэлефанаваць бацькам, пагаварыць з імі, успомніць цудоўныя дзянькі разам і ніколі не забываць. Аўтару хочацца пажадаць не пераставаць пісаць, такі талент нельга страціць, яго трэба паказваць усім!

Водгук-рэфлексія

Людміла Шаўчэнка

Нядаўна ў нас прайшла сустрэча з пісьменнікамі з Саюза пісьменнікаў Беларусі. Да нас прыйшло шмат цікавых людзей, але больш за ўсё мне спадабалася Людміла Шаўчэнка.

Каля яна распавядала пра сябе, а пасля чытала свае вершы, я выразна бачыла, як суадносіцца яна і яе творчасць. Людміла Шаўчэнка, на першы погляд, здаецца звычайнай паэткай, аднак тэмы, якія яна падымае, паказваюць, наколькі яна глыбокая асоба. <...>

Вельмі спадабаўся мне верш “Бессонница” за яго рамантычную атмасферу. Больш за ўсё імпануе, што яна “такая, як мы”. Яна не піша толькі на пэўную тэму, а піша на тэмы, якія яе хвалююць і ёй цікавыя.

Мне б вельмі хацелася спытаць у яе пра тое, ці цяжка, калі азарэнне прыходзіць раптоўна, і што яна робіць, калі пад рукой няма нічога, дзе можна было б запісаць свае думкі. А таксама я б хацела пажадаць ёй прадуктыўнасці і яшчэ больш натхнення, чым ёсць у яе цяпер.

Водгук-рэфлексія

Таццяна Яцук

Яцук Таццяна Мікалаеўна ў сваіх творах піша аб Радзіме, роднай мове, а таксама аб паэзіі жаночага сэрца. Вершы Таццяны Мікалаеўны вылучаюцца сваёй меладычнасцю, таму кранальныя і лёгка вобразы не аднойчы натхнялі кампазітараў да стварэння музычных твораў. Мяне як спецыяліста па інфармацыі і камунікацыі прыемна здзівіла тое, што творы паэтэсы можна пачуць нават па радыё.

Асабліва мяне ўразіла тое, як аўтарка разважае пра каштоўнасці жыцця, клапаціцца пра беларускі народ, падымае тэму захавання гістарычных мясцін нашай краіны.. Вельмі даспадобы наступныя радкі з верша “Радзіма”:

*У паднябессі зоркі ярка свецяць,
Адна з іх – мой жыццёвы талісман.
Таемны перашэпт над рэчкай веця,
Як думкі, лугам сцелецца туман.*

*Высозны дуб галіны ўшыр раскінуў,
Даверу спадзяванні марам-снам.
Хачу запэўніць, што сваю Радзіму
Нікому і ніколі не аддам.*

Я адчула ад яе энергічнасць, актыўнасць, а таксама любоў да роднай зямлі. <...> Беларуская мова і літаратура з’яўляюцца яе асноўнай працай, таму што Таццяна Мікалаеўна працуе ў школе настаўніцай. Можна сказаць, што паэтэса з’яўляецца “настаўніцай па жыцці”.

<...> Вершы Таццяны Мікалаеўны вельмі матывуюць. Хочацца пажадаць пісьменніцы натхнення, каб яе ідэі здабывалі самыя лепшыя формы.

